

*Hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld) aan minister-president (Drees), 1 april 1950*

Mede voor Stikker en Minuor.

Over situatie in Oost-Indonesië had ik de laatste tijd vrijwel dagelijks contact met Hatta. Aanvankelijk leek mogelijk transport TNI naar Makassar op te schorten, thans daarin echter verandering gekomen. Op 1 April zal naar alle waarschijnlijkheid circa 1.000 man TNI van Priok en Surabaya naar Makassar verscheept. Naar aanleiding daarvan brachten Maarseveen en ik op 31 Maart speciaal bezoek aan Hatta om hierover nog eens te praten. Door ons beiden dit nodig geacht, vooral ook omdat Unieconferentie resultaten van belang heeft opgeleverd. Deze zouden zo zeiden wij door conflict of burgeroorlog in Oost-Indonesië ongunstig beïnvloed. Wij zouden dit ook in belang van Indonesië uitermate betreuren. Bij dit gesprek moesten wij in het oog houden dat zuiver formeel ook volgens RTC er één RIS-leger is zodat RIS volkomen gerechtigd troepen naar Oost-Indonesië te sturen. Hatta antwoordde dat onvermijdelijk geworden deze troepen te zenden omdat Doko, minister Econ. Zaken Oost-Indonesië, na terugkeer uit Djakarta voor Sultan onaanvaardbaar interview had uitgesproken. Anderzijds had Hatta regeringen van Oost-Indonesië en de Republiek Djokja uitgenodigd voor conferentie met RIS-regering eind volgende week in Djakarta. Deze uitnodiging zou zijn aangenomen, Anak Agung op 31 Maart naar Makassar vertrokken. TNI had opdracht gekregen zich in geen enkel opzicht met politiek te bemoeien. Verder zou TNI na aankomst Makassar geconsigneerd worden. Men zou zelfde voor KNIL in Makassar vragen. Hatta verwachtte nu geen botsing. Ik heb speciaal op gewezen dat ik zo bij herhaling gewaarschuwde, omdat ik niet wenste dat bij eventuele botsing schuld op Nederlanders geschoven zou worden. Om die redenen had Buurman in Makassar strikte orders aan KNIL gegeven om buiten conflicten te blijven en had ik Van Straaten opgedragen Nederlanders, ook wanneer zij in dienst van Negara zijn, te laten weten dat zij buiten eventuele conflicten dienen te blijven. Aan KPM heb ik medegedeeld dat deze vervoer moeilijk kan weigeren omdat KPM niet standpunt kan innemen wel troepen te willen vervoeren b.v. van Priok naar Surabaya en niet van Priok naar Makassar of elders. Bestaat nog kans dat om andere redenen op 1 April vrij algemene staking bij KPM uitbreekt. Wiloppo deelde mij mede dat echter kans was deze staking te voorkomen.

Uit bovenstaande blijkt dat mij ondanks alle pogingen niet gelukt is verscheping van TNI naar Oost-Indonesië definitief te voorkomen. Mouterij in Ambon gelukkig zonder veel moeite tot rust gekomen. Toch blijft situatie intern bij KNIL in Oost-Indonesië moeilijk. Er zijn onderdelen die nu plotseling met spoed naar RIS willen overgaan. Achtergedachte is daarbij dat wanneer zij niet meer onder Nederlands commando staan zij dan desnoods tegen TNI kunnen vechten zonder tegenover Nederlanders als deserteurs te staan. Nederlandse legerleiding wil eenheden natuurlijk gaarne overdragen doch zij kan dit alleen doen in overeenstemming met RIS-Ministerie van Defensie. Niet onbegrijpelijk is dat dit Ministerie juist op dit moment enigszins aarzelt omdat men daar ook wel begrijpt wat overgang naar RIS op dit moment zou kunnen betekenen. Moeilijk is prognose te geven hoe dit alles zal aflopen. Explosies kunnen door kleinigheden ontstaan en ingrijpende zaken kunnen hier zonder minste effect naar buiten afgewikkeld. Liquidatie van Pasundan b.v. heeft in pers en onder politici veel aandacht getrokken doch dagelijks leven van brede massa werd nauwelijks er door beïnvloed.